

Dějiny staveb 2002

Slovo úvodem

Už potřetí se na zámku v Nečtinách sešla pestrá společnost zájemců o historické stavby. Zahrnovala zkušené odborníky z oblasti stavebně historického průzkumu i ty, kteří v tomto oboru teprve začínají, historiky, pracovníky nejrůznějších odborných institucí, profesionální památkáře i nadšené amatéry. Sešli se zde zástupci mnoha oborů, lidé různého zaměření. Spojoval je společný zájem, vyjádřený jasně a lapidárně v názvu konference, zájem o dějiny staveb. Prospěšnost takových setkání není snad třeba dlouze vysvětlovat. Různý úhel pohledu účastníků na danou problematiku není překážkou, ale naopak může být velkou předností: jde totiž o téma typicky mezioborové. O potřebě vzájemného dialogu bylo už dosti řečeno a publikováno, například v úvodu sborníku z konference minulé. Stručně řečeno je právě dialog (trochu otřepaně "výměna zkušeností") jedním ze základních předpokladů růstu odborníka, neboť ani jeho odborné vyškolení ani potřebná delší praxe v oboru samy o sobě zcela nepostačují.

Ačkoliv zájemců o stavební památky v poslední době přibývá (počet účastníků konference je toho také důkazem), nelze nevidět drsnou realitu. Historické stavební dědictví je až příliš často opomíjeno, zanedbáváno, neudržováno a dokonce i v pravém slova smyslu ničeno. A to vše probíhá mnohdy nenápadně, neboť jen spíše výjimečně je některým případům věnována větší pozornost. Proces postupné ztráty tohoto dědictví, který by měl být alarmující, zneklidňuje často jen úzkou skupinu lidí, spojenou zájmem o stavební památky. Mohlo by se tak zdát, že boj o poznání, zhodnocení a zachování stavebních památek je často marný a že odborníkům nezbývá než věnovat se průzkumu a dokumentaci (avšak i to je při jejich malém počtu úkol přesahující současné možnosti), občas něco publikovat a občas si na některé z konferencí postěžovat na nepříznivý stav. Naštěstí právě na konferencích lze získat i informace o případech, kdy boj o zachování byl úspěšnější. Setkání se tak stávají i určitou výzvou ke zdokonalení vlastní práce při průzkumu a ke zvýšení úsilí v případech, kdy o záchranu stavebních památek je třeba bojovat.

Odevzdáním hotového (výraz "hotový" není v tomto případě výstižný, neboť se odevzdává shrnutí poznatků dosažených k určitému datu) elaborátu stavebně historického průzkumu by práce končit neměla. Je třeba - podle možností - stavbu dále sledovat, zejména během procesu opravy nebo stavební údržby. Pak lze významně doplnit vědomosti, získané do té doby výlučně nedestruktivními metodami, potvrdit nebo opravit dřívější závěry, ale mnohdy i zásadně ovlivnit přístup k památce. Sebelepší metodika, sebedrobnější památko-

vé stanovisko nebo projektová dokumentace nejsou totiž samy o sobě dokonalou zárukou dobrého výsledku opravy. Na stavbě, přímo na lešení, je mnohdy potřeba rychle zdokumentovat a zhodnotit nečekané nálezy, jejichž výskyt bývá spíše pravidlem než výjimkou. Jedno kvalifikované a srozumitelné vysvětlení na místě a v pravou chvíli může někdy stačit, aby nebyly zbytečně obětovány originální konstrukce nebo detaily. I když formální kompetence "průzkumníka" bývají na stavbě malé nebo žádné, právě on a mnohdy jen on je vybaven potřebnými vědomostmi a zkušenostmi, aby mohl svými argumenty přesvědčit.

K samozřejmým povinnostem by mělo patřit i včasné publikování výsledků, a to nejen pro odbornou část veřejnosti. Čím více budou výsledky průzkumů a dokumentace zveřejňovány, tím větší je šance, že se veřejné mínění, alespoň v rozsahu určitého regionu, přikloní na stranu zachování konkrétní stavební památky.

Většinu toho, co bylo na třetí konferenci Dějiny staveb předneseno a předvedeno, obsahuje tento sborník. Škoda jen, že nemůže dokumentovat velmi specifickou, vysloveně pracovní atmosféru, která celé jednání provázela. Věřme, že nečtinská setkání, pro něž je tato atmosféra charakteristická, budou - vedle dalších, tématicky odlišně vymezených konferencí - k našemu oboru neodmyslitelně patřit. Široká, komplikovaná, ale nesmírně zajímavá oblast stavební historie taková setkání nezbytně potřebuje.

Petr Chotěbor